

JAUNAIS CEĻS

AGROFIRMAS «SARKANAIS OKTOBRIS» PARTIJAS, ARODBIEDRĪBAS, KOMJAUNATNES KOMITEJU UN ADMINISTRĀCIJAS ORGĀNS

Divi no šoferu brālības

2. Azarts

Pēc rakstura Leonīds Ivanovs dažā ziņā ir īsts pretstats Jānim Valteram: viegli aizsvilstas, ātrumā sarunā visādas nepatīkamas lietas. Bet, par laimi, jaunumu sevi netur — pēc brīža atkal gatavs pajokat, izlīdzināt nesaprašanos. Vai tad ar hroniski niknu omu varētu labi darīt darbu?

Bet darbu darīt Leontins prot, to nu viņam neviens nevar atņemt. Kā nekā — divi ordeņi nopelnīti. Uz lielu skološanas puikas gados prāts nenesās, toties uz tehniku viņš bija kā uzburts. Tāpēc arī profesiju īpaši meklēt nevajadzēja: tā sauca tepat no kolhoza darbnīcām. Tāpat kā Valters, arī Ivanovs ir strādājis gan par traktoristu, gan kombainieri, gan autovadītāju.

— Enerģisks šoferis, — tā viņu raksturoja autotransporta dienesta priekšnieks Leonīds Sorokins, atceroties, kā viņš vadīja «Kolhidu». Neviens reiss nebija par tālu, neviens uzdevums par grūtu. Ir cilvēki — un Leonīds Ivanovs, manuprāt, arī tiem pieder, — kuros mīt tāda īpaša negausība, azarts uz darbu. Daži domā, ka galvenais dzinulis viņiem ir nopelnītāre, bet tā ir tikai patiesības viena puse. Viņi vienkārši neprot dzīvot rem-

deni, un dzīve viņiem pirmām kārtām ir darbs.

Tagad Ivanovam jau otro gadu ir citi pienākumi: viņš vada tehniskās palīdzības mašīnu. Tātad ir viens no fermu sanitārtehniku četru minibrigāžu locekļiem. Viņa jaunais priekšnieks — fermu mehāniks Antons Osāns nevar vien nopriecēties par labo papildinājumu:

— Ja kur sūtu Leonīdu Ivanovu un Viktoru Nezdorovinu, tad zinu — tur vairs nevajadzēs pakal skatīties. Atradīs vissarežģītāko vainu, ātri — viens divi salabos, turklāt ar garantiju, paši izrādīs iniciatīvu. Un ne tikai fermās — arī uz lauka, kad pavasara darbi mīn uz papēžiem un tehnika nedrīkst stāvēt nevienu lieku minūti. Nesen pat uz cietes rūpnīcu nācās nosūtīt: turieni šī nētika galā ar dziļumsūkni.

Bet ko par šo, kā izteicās Osāns, visnetīrāko darbu kolhoza saka pats Leonīds Ivanovs?

— Jāstrādā. No mums taču tik daudz kas atkarīgs. Fermā sabojājies ūdensvads — piens skābst. Nestrādā mēslu transportieris — atkal cieš piena kvalitāte. Uz pusapsēta lauka apstājusies sējmašīna... Mums nav kad gurkoties. Jāstrādā.

Nobeigums 3. lpp.

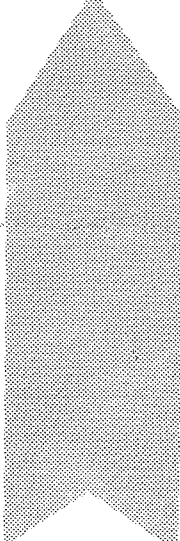
1. jūnijs — Starptautiskā bērnu aizsardzības diena

Māja bez bērniem, lai cik tā būtu jauna, skaista, bagāta, — ir bez prieka, bez nākotnes. Tagad, braucot vai ejot pa lielākiem vai mazākiem lauku ceļiem un ceļņiem, vairs tikai ciematos, kolhozu un padomju saimniecību urbanizētajos centros var redzēt bērnu barības speciālos smilšu laukumus, pie standartizētajiem slidkalniņiem, šūpolēm, citāda veida atribūtiem, kas ir visai pieticīga skaitā un asortimentā, pastāvīgi atkārtotais, jo vecākiem, šo ciematos, bērniem vienmēr pietrūkst izdomas, lai radītu ko jaunu, lai radītu ko jaunu, lai radītu ko jaunu.

Mos pie šiem sen iepazītiem un apnikušajiem rīkiem bērni nāk ar tādām sejas izteiksmēm, ka jau pa gabalu var saskatīt vienaldzību. Pavisam citāda interese mirdz acīs tiem bērniem, ko var satikt (gaužām reti) uz attālākiem lauku ceļņiem, viensētu pagalmos, jo tur, lai arī vieta ir zināma, iepazīta, tomēr daba tajā pastāvīgi ienes ko jaunu. Un vai brīnams, ka pilsētās lielākie zēni, kāpelēdami vārgajos kociņos, aplauztošos vai, labākā gadījumā, zarus, jo šis tik ļoti aizliegtais prieks ir patīkams. Bet vai tēvs un māte nevarētu atrast iespēju, un savas atvasēs aizvest pie tā sauktās «dabas krūts», pie nezināmiem brīnumiem, lai katrs mazais no-

sirds patikas var izpriecēties par ziedu, par kameņiem lidojumu, paelpot tīru, saules izkarsētu gaisu, izkāpelēties pa kokiem, kur tiem nenodarītu ne mazāko launumu?

Vienas dienas, kad visvairāk jādodomā par bērniem, par savu nākotni, par viņu interesantu, audzināšanu un izglītošanu, veselīgu dzīvesveidu, kurai par godu rīkojam saviem dēļiem un meitām jaunās drānas, apavus, dāvanas, vedam uz kino un izrādēm, pašus iesaistām to gatavošanā, ir gaužām par maz, lai arī tā ievada gada skaistākā cēliena — vasaras pirmo mēnesi. Lai mūsu bērniem šī aizsardzības diena ir visa gada garumā.

Piena pulkstenis

19. maijs. Pulkstenis tuvojas pusdiņpadsmitiem — pusdienu slaukšanas reizei. Leinišķu fermas raibajas, pierietējušos tesmeņus saudzīgi zemei pieglaudusās, guļ un gremo. Pienu ražot — tas nemaz nav tik viegls darbs, kā no malas varētu likties. Tā ir liela slodze govs sirdij, jo viena piena litra pierietināšanai cauri tesmenim jāizplūst 400 litriem asiņu. Bet tā kā vidēji katra Leinišķu fermas gotiņa dod aptuveni divdesmit divus litrus diennaktī, tad šajā laikā cauri tesmenim govs sirdij jāizdzen gandrīz deviņas tonnas asiņu.

Kad paskaties uz tādu mierīgi gremojošu, rāmu ganāmpulku dzeltenām pieneņiem piebērtā zaļā plavā, kuru apspīd zelta saule zilās debesīs un spirdzina maigās vējņās, tad liekas: gana darbs ir gatavā idille. Cilvēkiem būtu jāstāv rindā, gaidot, kad gana vieta atbrīvosies.

Tāču fermu pārzini kā acuraugu cenšas nosardāt savus labos ganus. Pirmkārt, tāpēc, ka jaunu sadabūt vietā, tomēr ir grūti. Otrkārt, tāpēc, ka vēl grūtāk ir sadabūt vietā labu ganu.

Leinišķu fermas pārzine Valentīna Bernāne no visas sirds var sacīt:

— Mums ar ganiem pa veiciem. Gan Jānis Lepers, gan Georgijs Kitovs ir kārtīgi cilvēki. Pa vasaru ganos, pa ziemu — fermas strādnieki.

Bet vai nu tikai pa ziemu? Redz, šodien pat — Jānis Lepers plavā, bet Georgijs Kitovs arī neatpūšas mājās: abi ar dēlu atnākuši uz fermu, palīdz pārzinei sagatavot apkārtni pagalma asfaltēšanai. Atsaucīgs cilvēks. Bet pēc tam vēl jāgatavo sev ganā «māja» nākamajam diennakts darba cēlenam. Šie gani zina, ka neklājas barot suni, kad vilks jau lopus — visam jābūt kārtībā laikus.

Tas par suni, protams, nav jāsaprot burtiski, arī vilki, par laimi, šeit nav redzēti. Gan Lepers, gan Kitovs iztiek bez suna. Tā vietā — elektriskais gans. Nerej un nekož, bet no aploka arī laukā nelaiž.

Un nav jau nekādas vajadzības. Arī šajā aplokā zāle lekna un sulīga. Bet, kad šī būs notiesāta, gan tad gans zinās pārdzīt uz nākamo gabalu. Lūk, arī pašlaik, izmantojot ganāmpulka mierīgo gremošanas brīdi, Jānis Lepers sagatavo jaunu aploku. Kā pulkstenā rādītājs ap savu asi, tā govis fermas priekšā periodiski riņķo no vie-

na zaļā sektora uz nākamo, bet zāle pa to laiku ataug. Tas ir taisnīgi, ka arī ganiem palielinās izpelna, ja govis pienīgākas. Jo vasarā pirmām kārtām viņi gādā, lai raibalām ēsmas netrūktu, lai tās nevienu lieku minūti neaizkavētos fermā. Vai tad kāds brīnūms, ka Leinišķos tagad ir otrs lielākais izslaukums kolhozā?

Jānis Lepers zina: ja zāles pietiek, ja silēs allaž ir ūdens, ja uz slaukšanu govis palaiž precīzi noteiktajā laikā, tad piena atdeve būs nodrošināta. Un šim mehānismam jāstrādā bez pārsūtītiem, tāpēc ganam pašam jābūt kā pulkstenim savā nesteidzīgajā, ritmiskajā precizitātē. Arī labam ganam vajadzīgs savs talants. Tā ir dabas rituma izjūta, labestība un miers. Šāds talants ir Jānim Leperam.

Tā sanācis, ka bērniņa gana gaitas viņam gājušas secen. Un varbūt tas ir pat labi. Tikai psmūža gadi atnes šo dabas pilnbrieda, dzīves izpratni. Jāteic, ka kolhozā savā profesijā viņš ir vēsturiska persona. Viņiem abiem ar sievu pirms gadiem desmit tika nodotas kopšanā pirmās četrdesmit melnrāibās telītes. Sākumā tās ganija tikai pa dienu, iz-

lūkojot, kā jutīsies jauno apstākļos, kā aklimatizēsies. Skaidrs, ka šis pirmais jaunā ganāmpulka «ieraugs» bija jāsargā kā acs pierē.

Pieredzē augusi ar gana darba stāžu. Nu jau Jāni Leperu vairs nesamulsinās neganto odu tumšā naktī ganāmpulka saceltā panika. Ne pirmoreiz viņš «ar pipi uz jumta» arī tad, ja kādu raibalu uzspū un taj steidzami vajadzīga palīdzība. Neesmu redzējis, taču varu iedomāties, kā viņš tad rīkojas ārēji nesteidzīgi, taču iekšēji droši un mērķtiecīgi. Drebstelēšana jau ne pie kā jēdzīga nenoved. Uzmanīgi un vērtīgi viņš fiksē tās reizes, kad viņa aprūpējamas meklējas, kad kādai jāpaliek kūtī, jo gaidāma atnešanās.

Lietus vai salna, vējš vai svelme — ganam vienmēr jābūt modram savā postenī, jābūt tai stipraļai rokai, kas gādā, lai lielais piena pulkstenis visā ganību laikā nekad nesānikotos, neapstātos.

M. AUSTRUMA

GADI UN CILVĒKI

2. AZARTS

CEĻŅSAKARĪBAS

2. lappuse

NO TALĀM DIENĀM

UN MOZAS IZRAUDZĪTAS VIŅU

MAKSLAS TELU IZTEIKSMĪGAJĀ VALODĀ

3. lappuse

RŪGTĀ PAMĀCĪBA

CDENĪ AICĪNA

APSVEIKUMI

4. lappuse

40

Gadi un cilvēki

Nobeigums

1960. GADS

8. jūnijs:

— sniegt ziņas par katru kolhoznieku, kāds kuram inventārs ir mājās, kamēr tas netiks likvidēts, neizsniegt zirgu dārzina apstrādei un citiem darbiem;

— par kukurūzas aprušinātāja izgudrošanu 5. brigādes brigadierim b. Golubevam izsniegt prēmiju 200 rubļu apmērā;

— pārdot māju, kuras vērtība 17285 rubļi, cietušajam ugunsgrēkā Pēterim Laizānam par 50 procentiem no vērtības;

11. jūlijs:

— par grūsnās teles atrašanu pēc triju nedēļu pazušanas mežā kolhozniekam K. Stolarovam izteikt pateicību un izsniegt 100 rubļu prēmiju;

— ja... grib izstāties no kolhoza, izlaist tikai ar visu ģimeni un māju nojaukt;

— par atņemtā piemāju dārza apstrādi Vasilevskim Osi-pam aprēķināt darbdienu saskaņā ar normatīviem;

6. augusts:

— atteikt G. Leonovam par slimības laiku aprēķināt darbdienu sakarā ar to, ka līdz slimīšanai pēdējos trijos mēnešos nav izstrādājis nevienu darbdienu;

— cietušajam negaisa laikā V. Gvozdevam, kuram sādēga visas ēkas un lopi izsniegt materiālo pabalstu 5000 rubļu apmērā jaunās mājas pirkšanai un no palīdzības fonda govi bez atlīdzības;

21. decembris:

— sarīkot pirmsskolas bērniem Jaungada eglītes svinēšanu un katram bērnam iedalīt pa 10 rubļiem naudas.

Cēloņsakarības

Siēra rūpnīcas kolektīvs šī gada pirmā ceturksnā plānu galvenajos produkcijas veidos būtībā izpildīja, bet salīdzinājumā ar pagājušā gada attiecīgo periodu sarazots tikai 91 procenti siēra, 78 procenti sviesta un 93 procenti piena cukura. Galvenais cēlonis neveiksmei ir tas, ka ražotāji šajā laikā piegādājuši par 3690 tonnām mazāk piena.

Ražošanas apjoma samazinājums negatīvi ietekmējis uzņēmuma ekonomiski finansīstālos rādītājus. Samazinājies arī strādājošo skaits.

Maija pirmajā pusē sakarā ar to, ka šogad ganību periods sākās ievērojamā agrāk, krasi pieauga

piena piēgāde rūpnīcai. Maija pirmajās divās nedēļās saņemts jau par 515 tonnām piena vairāk nekā attiecīgajā laika posmā pērn. Un tomēr parāds vēl liels. Kolektīvs ir pilns apņēmības otrajā ceturksnī krietni palabot ražošanas rādītājus, ja nepieviļs piena piēgādātāji.

Grūti šogad pildās plānotie uzdevumi, it sevišķi kvalitātes rādītājos, līnu fabrikas kolektīvam. Protais, zināmas grūtības darbā rītmā izraisa rūpnīcas celtniecība un rekonstrukcija, tomēr lielākas bažas rada tas, ka pagājušajā gadā sagādātie līnu stiebrņi ir zemas kvalitātes. Paredzams, ka šogad pēc ilgām gadiem līnu fabrikas

kolektīvs līdz jaunajai līnu ražai pārstrādās visu iepriekš sagādāto izejvielu. Atliek cerēt, ka šoruden zemkopji piēgādās pārstrādāšanai līnu produkciju labākā kvalitātē un plānotajos apjomos.

Ar samērā lābām ražošanas rādītājiem pirmo ceturksni noslēdza un tāpat turpina strādāt arī tagad konditorijas ceļa laudis. Rezumējot sociālistiskās sacensības rezultātus, šī gada pirmajā ceturksnī par uzvarētāju starp agrofirmas rūpniecības uzņēmumiem tika atzīts šis kolektīvs.

A. EGLĪTIS,

vecākais ekonomists

Mēslojumu gatavo „Koboss“

— Nepietiek organiskā mēslojuma, — nereti mēdz zēloties saimniecībās. Par to nav ko brīnīties: lai kūtsmēslus lauka glabātā vās vai stīrpās dezinficētu, palet mēneši. Un platības, uz kurām tās izveidotas, ir visai plašas. Vai ir racionāli rīkoties pa vecam?

Atbildi devuši Zaporozjes zinātniskās ražošanas apvienības speciālisti, kas ražo māšīnas organiskā mēslojuma sagatavošanai. Viņi izstrādājuši iekārtu komplektu „Koboss“.

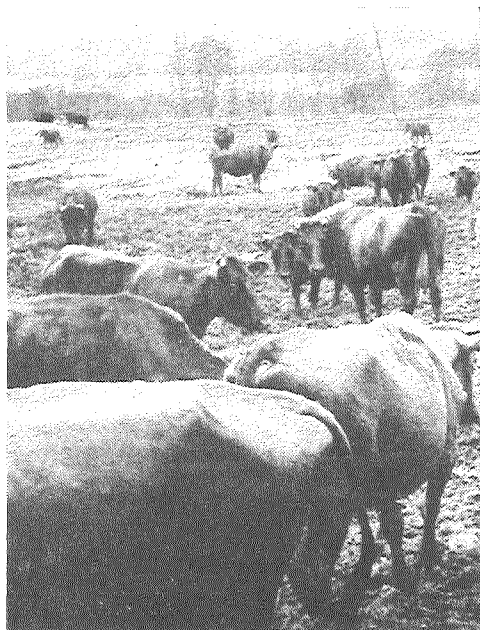
Tagad dezinfekcijas process reaktorcisternās prasī tikai piecas diennaktis, un pēc tam mēslus uzreiz var iestrādāt augsnē. Turklāt „Koboss“ diennaktī dod apmēram 500 kubik-

metrus bioģāzes. To var izmantot gan kā degvielu pašas iekārtas darbināšanai, gan arī dažādos saimniecības dienestos: siltumniecu apkurīšanai, elektrības ieguvei, lopbarības olbaltumvielu ražošanai.

Komplekts domāts salīdzinoši nelielām fermām — apmēram līdz 400 govīm vai 4000 cūkām. Lai gan, protams, nekas neliedz to izmantot arī lielās saimniecībās. „Koboss“ ir pilnībā automatizēta, darbināms ar vienu diennakti. Maģas laikā to apkalpo viens operātors.

Jaunums projektēts pēc modulu principa: galvenās iekārtas komplektsēšana notiek rūpnīcā, kas to izlaiž. Uz vietas atliek izbūvēt pamatu un

pievienot gatavajam komunikācijas moduliem. Viena „Kobosa“ ieviešanas efektivitāte ir 250 tūkstoši rubļu. Pirmie sādi komplekti jau izgatavoti pagājušajā gadā.

2. Azarts

Nobeigums. Sākums 1. lappusē.

Nu, bet «Kolhida», tālo reisu romantika — pret «pašu netirāko», kā tad tā?

— Tā vajadzēja, — viņš atbild. Sievai iztaisīja sarežģītu operāciju, un viņa neko smagu nedrīkst celt. Man jāapkopj lopi, katru dienu mājās jābūt, nekur tālu vairs nedrīkstu braukt.

Kad Leonīda dzīvesbiedre Lija stāsta par šīm savas dzīves dramatiskajām dienām, balss aizkustinājuma nodevīgi nodreb:

— Tovasar viņš strādāja par kombainieri. Zināt, kas tas par elles darbu! Tomēr katru nedēļu atbrauca pie manis uz Rīgu, kur slimnīcā nogulēju četrus mēnešus. Katru nedēļu.

Vēl viņa atceras, kā cēlušī savu māju un Leonīds jau toreiz iemēģinājis roku santehniķa amatā, steigdamas kanalizācijas ierīkošanas un citus iekšējo komunikāciju darbus. Esmu ievērojusi, ka sievietes šos skaistākos dzīves jūrgus, kad ģimenes paštāisītā ligzdiņa top pilnīgi

gatava, vislabāk atceras pēc bērnu vecuma. Ivanoviem tie bija 1976. gadā, kad piedzima dēls. Bet vecākajai — meitai — tagad jau septiņpadsmit. Gadi skrien... Ir labi, ja tie neaiznes uz neatgriešanos sirsniņu un siltumu, bet vairo to.

Kad galvenais dispečers atvaļinājumā, Lija vīram iznāk tā kā priekšniece, jo arī viņa ir dispečere. Taču tas nemaz nav tik labi, kā varētu domāt. Darbābiedriem reizēm šķiet, ka Ivanovam tiek dotas dažādas priekšrocības. Vēl tikai vācu materiālus šai portretskicei, kad man darija zināmu, ka Ivanovs, lūk, sestdien taisīšot galvenajam inženierim siltumniecu, bet paņēmis kolhoza ceļazīmi.

Svētdien pat apjautājos Antonam Usānam par tādu nekārtību.

— Bet kā tad es nedošu viņam ceļazīmi, ja viņš strādāja kolhoza mājā — laboja Koiro ģimenei ūdensvadu? — viņš man atbildēja ar pretjautājumu. — Darbdienā

to nav kad izdarīt, viens kolhoza izsaukums pēc otra. Esmu priecīgs, ka cilvēks ziedo savu brīvo laiku. Bet ko viņš pēc darba dara, tā jau vairs nav mana darīšana. Todien, kad man jautājāt par mūsu labāko santehniķu brigādi, es jums nepateicu, kāpēc vēl man patīk Leonīds un Viktors: viņi darba laikā ir tur, kur norikoti. Bet citus nevaru vien rokā sadzenāt: jābūt fermā, bet viņi sazin kur nozuduši.

Jā, ļaužu acis ir vēriģas, nēko nepalāiz garām nepamanītu. Laikam to der atcerēties mums ikvienam — gan slāvētājiem, gan peltājiem, gan slāvētājiem, gan pelētājiem. Esot gan teikts: kad pats no savas acs būsi baļķi izņēmis, tu drīksti uz otra skabargu rādīt. Bet ko par baļķi un ko par skabargu uzskatīt — tā pirmām kārtām ir katra paša sirdsapziņas lieta.

Ar šo prātojumu tad šoreiz arī beigšu savu stāstījumu par diviem no lielās šofērbālības. Tajā ir vēl daudz krietnu sava amata pratēju. Bet par tiem — kādu citu reizi.

L. LAUCE

Ganību cēlienā — pilnu atdevi!

PIENA LOPU FERMU REZULTĀTI 1989. GADA 4 MĒNEŠOS

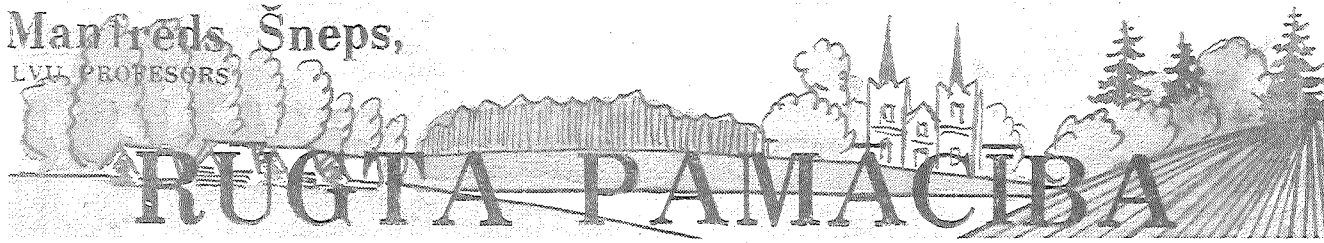
Slaucēja	Vid. govj strauji grupa	Piēna bruto izslauk. (c)			Vid. izslauk. no govj (kg)			Tāpku %
		1988. g.	1989. g.	+ vai -	1988. g.	1989. g.	+ vai -	
I. Plsuka	43	745	562	-183	1569	1295	-274	
A. Kirilova	47	772	541	-231	1588	1161	-427	
A. Isajeva	48	797	516	-281	1613	1087	-526	
V. Kozlova	50	880	730	-150	1747	1461	-286	
S. Bazuļeva	34	733	331	-402	1523	973	-550	
A. Meluškāne	50	818	690	-128	1614	1381	-233	
L. Ručica	50	853	700	-153	1685	1400	-285	
Z. Meluškāne	50	824	596	-228	1671	1193	-478	
AIZUPIESĪ	372	6421	4666	-1755	1625	1254	-371	3,84
R. RUBENS	43	1067	674	-393	2385	1567	-818	
Z. Juhņeviča	42	771	651	-120	1834	1532	-302	
J. Lepuka	44	916	728	-188	2096	1674	-422	
V. Čonka	37	784	686	-98	2195	1854	-341	
BAIBAS	166	3537	2739	-798	2124	1650	-474	3,67
L. Fjodorova	23	470	590	+120	1637	2565	+928	
V. Golubeva	51	656	970	+314	2152	1913	-239	
ZABEGI	74	1587	1560	-27	1783	2117	+334	3,58
M. Čakule	31	329	479	+150	3101	1546	-1555	
V. Sidorova	32	286	496	+210	2947	1549	-1398	
A. Mikulāne	32	174	376	+202	3062	1179	-1883	
LEINIŠKI	95	789	1351	+562	3023	1425	-1598	3,8
G. Bahananova	31	543	565	+22	1646	1822	+176	
A. Stepankova	28	532	477	-55	1707	1721	+14	
U. Amosova	30	452	409	-43	1573	1387	-186	
DUNTIŠKI	89	1527	1451	-76	1642	1639	-3	3,66
Z. Tumašova	32	629	629	0	2303	1991	-312	
A. Juganova	26	942	817	-125	3206	3193	-13	
D. Mamedova	30	818	634	-184	3109	2090	-1019	
A. Loginova	21	329	540	+211	3428	2537	-891	
M. Lazareva	20	1293	487	-806	2325	2437	+112	
F. Daņilova	15	599	453	-146	2759	3038	+279	
PROGRESS-I	144	3553	3560	+7	2733	2478	-255	
J. Bobrova	61	1078	990	-88	2147	1623	-524	
J. Kapustenoka	52	1025	740	-285	1927	1416	-511	
T. Rubļova	4	—	112	+112	2803	—	—	
N. Turubanova	63	959	848	-111	1802	1368	-434	
L. Mūrniece	59	1222	879	-343	2246	1479	-767	
M. Vasiļjeva	1	—	30	+30	—	2338	+2338	
G. Zeiferte	47	—	715	+715	—	1515	+1515	
V. Mihailova	58	1098	816	-282	1954	1402	-552	
PROGRESS-II	345	7735	5130	-2605	2046	1487	-559	
PROGRESS	489	11288	8692	-2596	2220	1779	-441	3,5
L. Džeriņa	52	762	568	-194	1668	1100	-568	
F. Guļbinova	37	780	327	-453	1706	880	-826	
K. Baikova	54	676	594	-82	1236	1095	-141	
V. Ksendzova	52	813	661	-152	1579	1278	-301	
ZASEKI	195	3031	2150	-881	1533	1103	-430	3,7

ATTELĀ: racionāli izmantojot ganību zāli, nganot tās pēc porciju metodes un turot lopus aplokos augu diennakti, strauji palielinās piena izslaukumi. Pašlaik tie sastāda 18,5 kilogramus. Lopu novietnēs sāk piebarošanu ar zaļbarību.

Jaunais Ceļš

1989. gada 27. maijs

Manfrēds Šneps,
LVU PROFESORS

RUGTA PAMACĪBA

Gadsimtu mijā Pēterpils bija izcils latviešu kultūras centrs. 1901.—1904. gados tur iznāca «Pēterburgas Avīzes» 40000 eksemplāru lielā metienā. Latviešiem te bija vairāki žurnāli, teātra trupas, bija savs koris.

Arī latgaliem Pēterpils bija lielākais kultūras centrs. Pie abām katoļu baznīcām — sv. Katrīnas un sv. Staņislava — bija pa latgaliem garīdzniekam. 1903. gadā dibināja Pēterpils latviešu muzikālo biedrību (latgališu biedrību). Tās priekšsēdētāja amatā ievēlēja Francisu Trasunu. Šī biedrība uzstāda Latgales nacionālo atmodu. Te rūdījumu guva nākošie Latgales politiķi.

Pirmās valsts domes deputāts Latvijas republikas Saeimas protokolos var lasīt daudzus kaislīgus Franča Trasuna runas. Pat izslēgšana no baznīcas nezinājā viņa asumu. Otrās Saeimas sēdēs visvairāk dabūja ciest tuvākie konkurenti — Latgales partijas. «Rancāna un Kublinska grupa pie vēlēšanām ir nodarbojusies ar veksļu nemšanu, un tād viņi ir bālsis pirkusi un pārdevusi». Pret Ulmani un viņa valdības projektu: «Es jūsu solījumiem neticu, jo lūs tos nekad neesat pildījis». Ulmanis esot novedis valsti pie ekonomiskā sabrukuma un tagad solot to glābt. Tomēr I. maņa projekts nēma virsroku par Zāmuēla projektu ar 47 balsim «par» un 44 «pret». Trasuns tad teicis vēsturisko frāzi: «Te vairs nav politika, bet po-

litisks ūrgus. Tas diskredītu visu parlamentāro iekār-

tu». Zēl, ka savu politika talantu Francis Trasuns izniekoja Latvijas politiskās dzīves sīkumainībā. (Līdzīgu tragēdiju piedzīvoja pasaulslavenais ekonomists profesors Kārlis Balodis. sk. «Avots», 1988. Nr. 9).

Sociāldemokrāts F. Cielēns vecumdienās savā grāmatā «Laikmetu maiņa (1963) apraksta daudzpartiju laiku Latvijā:

«Vairums latgaļu jutās kuluāru parkētā kaut kā nedroši, kā nabadzīgi radīteki kāzās. Vienīgi, vecais Trasuns, kaut lēnīgā gaitā, tomēr droši soloja Augstajā namā, jo viņš ļoti apzinājās, ka jau 1906. g. bija bijis par tautas pārstāvi lielās Krievijas Valsts domē».

Tur viņš bija guvis izcilu politisko pieredzi. 1906. gadā trīsdesmitvienu gadu vecajam Latgales baznīckungam laimējās tikt uz pieņemšanu pie keizara Ziemas pili, laimējās uzstāties lielākajā Krievijas impērijas sešu zālē — Taurijas pilī. Viņš tuvu iepazīnās ar krievu vecākiem Latvijas deputātiem: Fr. Grosvaldu, J. Čaksti, K. Ozoliņu, J. Kreičbergu un A. Bremeru. Tas vēlāk iespaidoja viņa panākumus Latvijas varas orgānos.

Kā zināms no vēstures, Pirmā Valsts dome pastāvēja tikai 10 nedēļas (no 1906. g. 27. aprīļa līdz 8. jūlijam). Ielūkosimies Domes stenogrāfiskajā atskaitē.

Turpinājums seko.

1. turpinājums.

Līdz 1772. gadam — Polijas pirmajai dalīšanai — Latgale bija poļu varā, pēc tam — līdz 1917. gadam — ieņēma Krievijas impērijas sastāvā — sākumā Pleskavas, pēc tam Viļņavas guberņā.

Latgales kultūrvēstures galvenie fakti saistīti ar katoļu baznīcas darbību. Ielūkosimies ievērojamākā Latgales vēsturnieka Boleslava Brežgo grāmatā «Latgales pagātne» (1943).

17. gs. sākumā zviedru-poļu kara laikā jezuitus izraidīja no Tērbatas un Cēsīm, un 1620. gadā viņi atrada mitekli Daugavpīlī. Dibināja koleģiju, atvēra humanitāro (humanitāra) skolu.

Paplašinot Daugavpils cietokšņa ēkas, kara iestādēm ievajadzējās jezuitu nama: 1811. gadā Daugavpils jezuitu koleģiju un skolu pārcēla uz Krāslavu, bet 1854. gadā skolu pārcēla uz Rēzekni un nosauca par Rēzeknes apriņķa skolu un Rēzeknes draudzes skolu. 1901. gada sākumā tā bija sešgadīga Rēzeknes pilsētas skola ar 222 skolēniem.

B. Brežgo raksta: «Rēzeknes pilsētas I pamatskolas vēsture sākas ar to skolu, kuru Daugavpils jezuiti bija nodibinājuši Daugavpīlī laikā no 1625. līdz 1628. gadam. Tāpēc šo skolu var uzskatīt par vecāko skolu Latgalē».

Vēl daži vārdi par klosteriem un to bibliotēkām. 19. gs. sākumā Latgalē bija septiņi klosteri: jezuitu klosteris Daugavpīlī, dominikāņu klosteris Pasūnē, Aglonā un Rušonā, bernardinu klosteris Viļņos, iezaristu un žēlsirdīgo māsu klosteris Krāslavā.

Vislielākā bijusi jezuitu bibliotēka Daugavpīlī: daļa no tās — 7000 sējumi — 1811. gadā izvesta uz Polocku. Aglonas klosteris 1940. gadā vēl bija šis 4936 grāmatas.

Visus minētos klosterus, izņemot Aglonā, slēdza 1830. gadā (pēc poļu dumdīja), bibliotēkas likvidēja. To liktenis, arī Aglonas klostera grāmatu krātaves liktenis šodien nav zināms.

Latgales kultūras attīstību bremzēja «Drukais aizliegums», kuru ievada 1863. gadā pēc poļu sacel-

F. TRASUNS

Ozs un Vucyns

Ozs, ganeidams ļoti kuptā plōvā
Un vēl na sova,
Tū šītai smodēja pret vucynu un roja:
— Vairs gon te naspers muna koja!
Kas šei par zoli?
Jo slyktoku i pasauli tu vari meklēt toli!
Nj vinas ryugtas lapeņas te nav, ni žogora, ni myzas.

Kai taidu ēst var kozas!
Voī salminiks nav muļkis bejis,
Kas taidu zoll sējis?
— Kū, vucineņ, tu soki? —
— Es radzu, borzdaineit, tu ļabi runot moki,
Bet pasoki, ku esi isējis tu pats?

I ļaudis parosti tai dora:
Ji smodej vysur tur, kur poši nasēja, ni ora.

šanas. Precizāk, kopš 1871. g. līdz 1904. g. Latgalē bija liegts izplatīt grāmatas, iespiestas latīņu burtiem, skolās mācības notika krievu valodā, par runāšanu skolā latviešu valodā audzēknus sodīja.

Latgales katoļi 1773. gadā ar Katrīnas II ukazu nonāca Balikrievijas diecē-

Ūdeņi aicina...

Uz satikšanos ar Baikālu

UZ SATIKŠANOS AR BAIKĀLU jūnijā pirmajā pusē izbrauc liela grupa mūsu agrofirmas darbinieku — no siera rūpnīcas un kolektīvās saimniecības. Šis vērtīgās un alžraujošās ekskursijas organizēšanā iniciatīvu parādīja siera rūpnīcas partijas pirmorganizācija un tās sekretāre Vera Filimonova. Visu lietu praktiskās puses kārtotāņu uzņēmējs Rēzeknes ekskursiju birojs.

Sibīrijas pērlī Irkūtsku izbraukums pa Baikāla ezeru, bet vētras gadījumā — ar autobusu pa tā krastmalu, un viena diena laikā ar pārnakšošānu, lai visā pilnībā varētu izbaudīt viņas augstības dabas varenību un cēlumu.

Uz satikšanos ar Baikālu dodas trīsdesmit cilvēki — rūpnīcas un kolhoza dažādu specialitāšu pārstāvji, izmantojot savus kārtējos atvaļinājumus.

Juris KAUSA

Daudzi mūsu agrofirmas rūpniecības uzņēmumu ļaudis, neskaitot tos, kuri savas brīvās dienas vasaras laikā pavada kooperatīva laucinos pie Elkša ezera, arī kolhoznieki dodas pie ūdeņiem. Atpūta upes vai ezera krastā lieliski atjauno spēkus, možumu, pārradies mājās tāds cilvēks

daudz enerģiskāk strādā, paveic lielāku darbu. Tādēļ, kā pastāvīgi bridina Glābšanas uz ūdeņiem biedrība, vienmēr ir jābūt uzmanīgiem, lai galšie atpūtas brīži nepārvērstos par tragēdiju. Nelaimes visbiežāk atgadās svešās un nepazīstamās vietās, ja cilvēki savu atpūtu cenšas

«saldināt» ar alkohola lietošanu. Nav jāaizmirst, ka patīkams ezera vai upes krasts, kur ir smilšains sēklis un tā vilina izpeldēties, var būt piesārņots ar cilvēka veselībai kaitīgām vielām.

Tirus ūdeņus grūti atrast, tomēr tas nenozīmē, ka jāatsakās no izbrauku-

ma. Vēl jau viss nav galti zudis. Ja upītē vai ezerā plūncājas zivis, ja pa dzidro virsmu skraida vaboliņas, ūdensmērītāji, ja pie kāda stiebra pieķērusies saules staros zilbinās zila spēre, tad tāds ūdens nevar slēpt launu, atriebties par citu cilvēku pārdarījumiem tam. Un, kā dzied

Apsveikumi

- Jūnijā savas dzīves jubilejas atzīmē:
75 gadus — Hriitinija ANUSKOVA;
70 gadus — Pāvels PANICEVS, Sofija KIRILOVA;
65 gadus — Mefodijis FEDOTOVS, Anna BETLERE;
60 gadus — Vladimirs AFANASJEVS, Izidors LAZDĀNS, Jānis VILCĀNS;

- 55 gadus — Marija KRUSTA, Tekla TUČA;
50 gadus — Pēteris ROZANS.
Sveicam jūs ar šiem lielajiem notikumiem, dārgie biedri, vēlām stipru veselību, radošu darbu, labu noskaņojumu, veiksmes.
Agrofirmas «Sarkanais Oktobris» administrācija un sabiedriskās organizācijas.

Līdzjūtības

- Bij' dzīve, darbs, mīlestība, Bij' prieks — zaļš, saļcošs kā bērzs. Un bij' arī ciešanas, sāpes, lai pilns būtu mūža mērs. A. Balodis
Izsakām dziļu līdzjūtību Pēterim Sondoram sakarā ar lielo zaudējumu — MĀTES nāvi.
Kolhoza «Sarkanais Oktobris» melioratori
Agrofirmas «Sarkanais Oktobris» administrācija un sabiedriskās organizācijas izsaka līdzjūtību radīem un tuviniekiem sakarā ar TEKLAS SONDORES nāvi.

Mirušo piemiņas dienas

- Riebiņu ciema izpildkomiteja aicina visus ciema lēdzīvotājus piedalīties mirušo atceres dienās
28. MAIJĀ
uz Ondžuļu kapiem plkst. 10.00, Sprindžu — plkst. 11.00, Petrovsķu — plkst. 12.00, Kokorietu — plkst. 15.00, Baibu — plkst. 16.00, Riebiņu — plkst. 17.00.
18. JŪNIJĀ
uz Pušēas kapiem plkst. — 10.00, Zabegu — plkst. — 11.00, Saunas — plkst. — 12.00, Lukašišķu — plkst. — 14.00, Skangeļu — plkst. — 15.00, Sunepu — plkst. — 16.00.
20. AUGUSTĀ
uz Novīnu kapiem plkst. — 10.00, Pivovaru — plkst. — 11.00, Medvednteku — plkst. — 12.00, Opāgu — plkst. — 14.00, Vinkovas — plkst. — 15.00.

Redaktors A. RANCĀNS

JAUNAIS CEĻŠ

Laikraksts «Jaunais Ceļš» («Новый путь») iznāk 1 reizi nedēļā latviešu un krievu valodā sestdienās.

Redakcijas adrese: 228273 Priēļu rajona Riebiņu ciemā, agrofirma «Sarkanais Oktobris». Telefons redaktoram un nodaļas vadītājam — 56732

Pasūt. 772 Met. 1100

Iespiests Latvijas izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības ražošanas apvienības Daugavpils tipogrāfijā. Formāts — 1 nosacīta iespaidloksne.